

RYTIERSKY KÓDEX CTI A RYTIERSKE CNOSTI

Na to, aby sa muž stal rytierom, nestačil iba urodzený pôvod. Rytier sa musel správať dvorne a dodržiavať súbor rytierskych cností. Patrila do toho ochrana slabých a chudobných, obrana viery, verná služba kráľovi a lénnemu pánovi a získanie priazne vyvolenej dámy. K rytierskym cnostiam prináležala odvaha, chabrosť, dodržiavanie príslahy, vernosť, štedrosť a bohabojnosť. Nie vždy však rytieri kódex dodržiavali, hoci to vyžadovali od druhých.

V ranom stredoveku boli bojovníci dosť nepokojnej povahy, preto sa cirkev pokúšala skrotiť ich temperament zákazom turnajov, súbojov a iných foriem násilných kratochvíl, a tak kňazi vytvorili spomínaný záväzný zoznam pravidiel. Keď neskôr pápež vyhlásil križiacku výpravu, mohli sa rytieri konečne nasýtiť bojmi s pápežským požehnaním – v Svätej zemi.

Opásanie mečom

Keď muža uznali za rytiera, boli mu priprevnené pozlátené ostrohy, na opasok zavesený meč, nasadili mu prilbu a do ruky dali štít. Potom vysadol na koňa a oháňal sa mečom na všetky svetové strany.

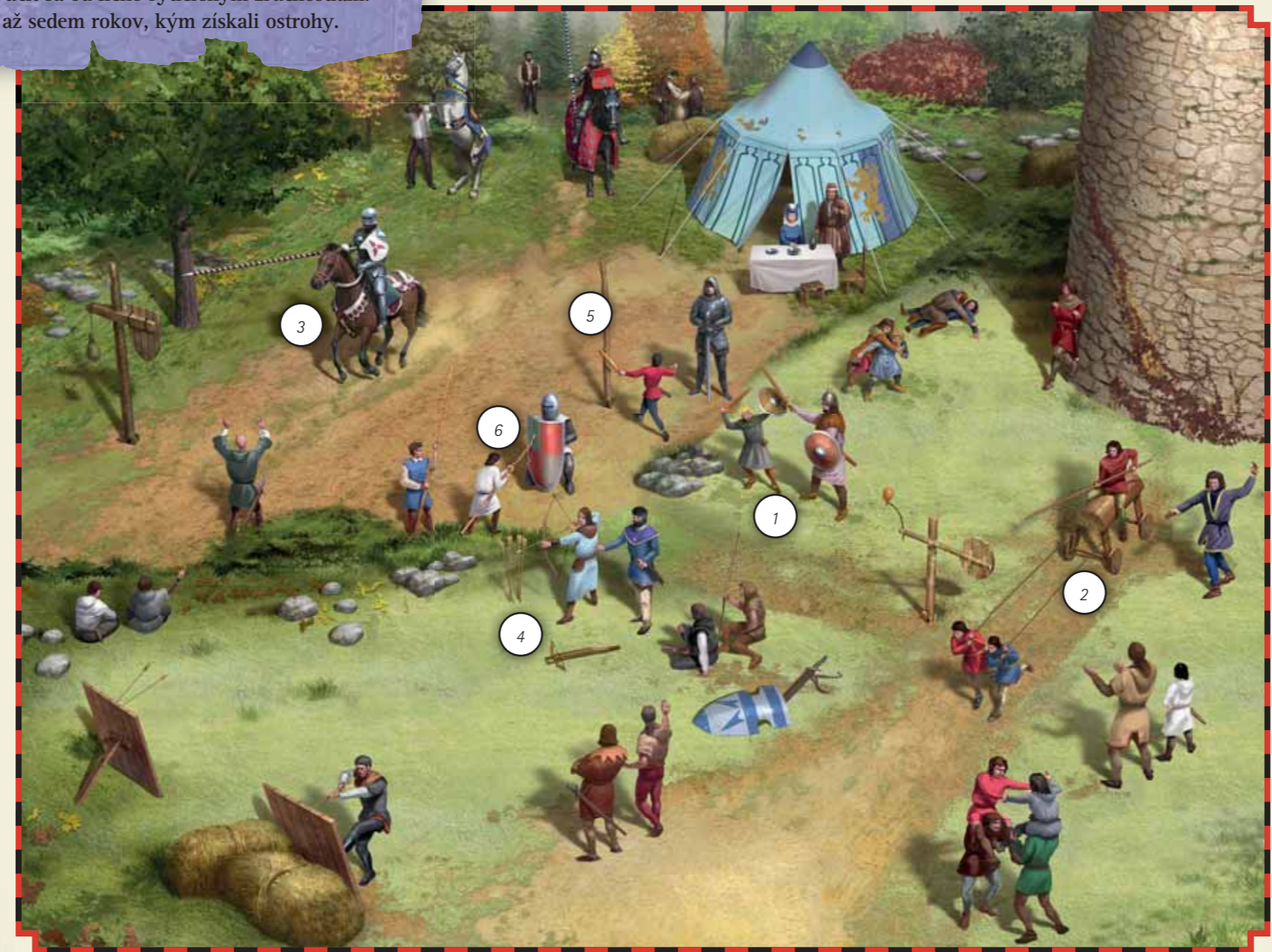
Pasovanie

Pôvodne pasovanie spočívalo v ľahkom údere rukou na šiju. Mal to byť posledný úder, ktorý rytier prijme bez toho, že by ho bral ako urážku. Neskôr sa obrad vykonával mečom, pričom sa pán trikrát dotkol pleca rytiera, aby mu pripomenul vznešené dôvody, pre ktoré má bojovať.

Ostrohy

Symbolom rytierstva boli pozlátené ostrohy. Keď v roku 1302 neďaleko Kortrijku flámska pechota porazila francúzsku rytiersku jazdu, bolo v „bitke pozlátených ostrôh“ ukoristených 500 (podľa niektorých zdrojov až 900) párov ostrôh. V tom období už pozlátené ostrohy nosili výhradne rytieri a postriebrené panoši.

Rytiersky výcvik

- 1 Majster učí nováčikov bojovať drevným mečom.
- 2 Pážitá sa učia bojovať kopijou na drevnom konikovi.
- 3 Cvičenie útoku kopijou na otáčavej kvintáne. Len čo zasiahne štít, jazdec sa musí skloniť a vyhnúť sa úderu otáčajúceho sa vreca s pieskom.
- 4 Strelba z luku do terča.
- 5 Výcvik šermu proti tyči.
- 6 Páža sa snaží kopijou útočiť na klačiaceho rytiera chráneného štítom.

VEDELI STE, ŽE...?

- * Zásady stredovekého stolovania zakazovali panošom jesť cudzou lyžičkou, sŕkať, utierať si nos do obrusu a hltavo piť.
- * Panoši niekedy cvičili v dvojnásobne ťažkej zbroji, aby zároveň posilňovali.
- * Do 13. storočia obrad pasovania natoľko zdrazil, že veľa panošov sa ani nepokúšalo získať ostrohy, a tak panošov pribúdalo.
- * Slávny anglický rytier Čierny princ získal svoje ostrohy paradoxne – v bitke, v ktorej bojoval ako pešiak.

AKO SA STAŤ RYTIEROM

Na rozdiel od šľachtických titulov sa rytierstvo nedalo zdediť. Pokiaľ si to rytier želal, mohol sa aj jeho syn stať bojovníkom, ale takisto aj kupcom alebo kňazom. Chlapci, ktorí sa rozhodli kráčať v otcových šľapajach, boli medzi piatym a ôsmym rokom posielaní na výchovu do sídla iného, zvyčajne vyššie postaveného šľachtica, kde slúžili ako pážitá. Keď dosiahli štrnásť rokov, mohli sa stať panošmi, sprevádzať rytiera, starať sa o jeho zbrane a učiť sa od neho rytierskym zručnostiam. Trvalo to obyčajne ďalších päť až sedem rokov, kým získali ostrohy.

Školenie

Umenie čítať a písať, rovnako ako znalosti z dejepisu, zemepisu a základov vierouky patrilo (v ideálnom prípade) k požiadavkám kladeným na budúcich rytierov.

ŽIVOT PÁŽAT A PANOŠOV

Behom rytierskeho výcviku sa mladý panoš rozvíjal po fyzickej aj intelektuálnej stránke, učil sa základom bojových umení a tomu, ako sa správne správať v spoločnosti. Panoš sa učil jazdiť na koni, plávať, strieľať z luku, pästnému zápasu, používať zbrane, vyrábať pasce a mnoho ďalších zručností. Sedem umení, ktoré mal (opäť v ideálnom prípade) ovládať, zahŕňalo jazdu na koni, plávanie, šerm, lukostreľbu, lov, hranie šachu a písanie básní.

PANOŠI A VEČNÍ PANOŠI

Keď páža získalo potrebné zručnosti, ďalej pokračovalo vo výcviku ako panoš: staral sa o rytierovho koňa a jeho zbrane. Ďalej študoval a cvičil, mal na starosti zbrane a kone, pomáhal rytierovi obliekať zbroj a nosil jeho meč a štít. Aby získal skúsenosti, sprevádzal ho na love aj do boja a behom toho si osvojoval rytiersky kódex. Okrem umenia lovu sa učil tancovať a hrať na hudobných nástrojoch. Pokiaľ však panoš nemal dosť peňazí na to, aby si zaobstaral rytiersku výstroj, mohol zostať panošom celý život, čo bola nakoniec čestná služba.

Bdenie so zbraňou

V predvečer prijatia rytierstva sa panoš vyspovedal a podstúpil kúpeľ na znamenie, že je duchovne aj telesne očistený. Potom strávil noc modlitbami v kaplnke, kde strážil svoje budúce zbrane.

PASOVANIE ZA RYTIERA

Keď mal panoš medzi osemnástym a dvadsiatym rokom, mohol byť pasovaný za rytiera. Obrad vykonával zvyčajne ten, u ktorého panoš slúžil. Ráno po nočnej modlitbe si nastávajúci rytier obliekol odev v symbolických farbách – červenú róbu ako krv, bielu tuniku a opasok na znak čistoty a čierne či hnedé pančuchy ako znamenie zeme, do ktorej sa po smrti navráti. Behom posvätného obradu získal rytierske zbrane a ostrohy. Okrem opásania mečom patrilo k rituálu aj pasovanie, teda poklepanie mečom po pleciah. Keď rytier zložil prisahu, kňaz ho požehnal, takisto aj jeho zbrane. Nasledovala hostina a turnajový zápas, kde mohol čerstvý rytier ukázať svoje bojové zručnosti.